

Editie 2019

VANDAAG

Voor ondernemend en
innovatief Limburg

LIOF

Inhoud

4

Waarmee LIOF
jou kan helpen

6

Advies:
Case Brookberries

10

Netwerk:
Case Akarton

14

Financiering:
Case Q-Sense

18

289 projecten van
noord tot zuid

20

Vestigen:
Case Maastricht Japanese
Supplementary School

24

Operationele
resultaten 2018

Colofon

Concept en vormgeving: Zuiderlicht, Maastricht
Fotografie: Hugo Thomassen, Maastricht
Teksten: Zuiderlicht, Maastricht
Met dank aan: Marcel Dings, Mike Noldus,
Paul Vermeulen en Masashi Yanai

Dit is een uitgave van LIOF
Wim Duisenbergplantsoen 27, 6221 SE Maastricht | +31 (0)43 328 02 80
Villa Flora, Sint Jansweg 20, 5938 RC Venlo | +31 (0)43 328 02 80
www.liof.nl

© LIOF, juni 2019

Groeikracht

Limburg groeit. Dat merken we bij LIOF elke dag, maar de feiten wijzen het ook uit. Nooit eerder ondersteunden we zoveel bedrijven met financieringen en innovatie-trajecten. Meer dan 250! Nieuwe bedrijven, bedrijven die opschalen, ondernemers die innoveren en hun vleugels uitslaan. Ook vanuit het buitenland groeit de belangstelling: in 2018 begroetten we 14 nieuwkomers. Die groei houdt wat mij betreft nog even aan. We stoken het vuurtje zelfs wat meer op, door in onze dienstverlening een internationalere focus aan te brengen. Nog intensiever samenwerken met andere bedrijven en partners in Limburg en daarbuiten. Dat leidt weer tot allerlei successen die zó inspirerend zijn* dat we daar allemaal beter van worden.

Tys van Elk

* Lees bijvoorbeeld de interviews met ondernemers Marcel Dings (Brookberries), Mike Noldus (Akarton), Paul Vermeulen (Q-Sense) en Masashi Yanai (Maastricht Japanese Supplementary School).

Waarmee LIOF jou kan helpen

ADVIES

We hoeven jou niet te vertellen dat ondernemen vele aspecten kent. En dat er verschillende fases zijn waar je als ondernemer doorheen gaat. Je zult in situaties terecht komen waarbij advies heel wenselijk is. Dat zijn momenten waarop je zeker bij LIOF aan moet kloppen. Wij doen dagelijks niks anders dan ondernemers in Limburg te adviseren. Onze adviesfunctie reikt ver. We adviseren bijvoorbeeld hoe je met een werkend prototype of concept een bedrijf kunt starten. Hoe je toe kunt werken naar een goed en degelijk businessplan. Welke instrumenten je kunt inzetten om innovatieve ontwikkelingen te versnellen, ondersteunen en te stimuleren. Welke expertise van buiten je bij jouw vraagstuk zou moeten betrekken. Maar ook welke financieringsmogelijkheden er zijn voor de verschillende fases van je bedrijf. De adviseurs van LIOF helpen je graag op weg met hun eigen kennis en met die van externe partners.

NETWERK

Een belangrijke meerwaarde die LIOF biedt is de toegang tot een breed netwerk in Limburg. Met ons netwerk helpen we je om het innovatieve vermogen van jouw bedrijf te vergroten, of om de slagkracht van jouw bedrijf in het buitenland te vergroten. Onze international trade developers brengen je graag met de juiste partijen in contact, waarbij de focus ligt op de sectoren agrofood, industrie en logistiek. En samen met onze partners over de grens zetten we in op de versterking van de euregio. Daar plukt elke Limburgse ondernemer de vruchten van. Net als van de samenwerkingen met universiteiten en hogescholen in ons netwerk. Samen met hen bieden we je ondersteuningstrajecten aan, waarin bijvoorbeeld studenten kritisch kijken naar de positionering en prijsstrategie van jouw business. We schakelen snel en brengen je op cruciale momenten in de ontwikkeling van jouw bedrijf in contact met de juiste specialisten, netwerkorganisaties, kennisinstellingen, co-financiers en collega MKB'ers.

FINANCIERING

LIOF heeft verschillende mogelijkheden om ondernemers financieel te ondersteunen. Er is altijd een passende financiële oplossing. Met onze subsidies, leningen en participaties helpen wij ondernemers in Limburg in elke ontwikkelingsfase financieel op weg. Om te starten of te groeien. Om uit te breiden of te kunnen innoveren. Wij werken samen met co-financiers in de regio. Daardoor kunnen we samen een hoger bedrag financieren. Bovendien kunnen wij je helpen bij bedrijfs-overname of opvolging. Dit doen we via een lening of een, tijdelijk, aandeelhouderschap. Voor de drie focussectoren van LIOF - agrofood, industrie en logistiek - zijn tal van subsidie-regelingen beschikbaar. Ten slotte zijn er ook subsidies voor het onderzoeken van de haalbaarheid van ideeën.

Als ondernemer kun je soms heel goed advies gebruiken. Over de start of groeimogelijkheden van jouw bedrijf. Over het versnellen van jouw innovatieve ontwikkeling. Over financiering. Een van de aspecten die bij onze adviesfunctie hoort, betreft het aanbieden van ondersteunings-trajecten. Hiermee kunnen we jouw bedrijf laten groeien en bevorderen we innovatie.

Bij het verder groeien van jouw bedrijf - om te innoveren, te versnellen of om nieuwe markten aan te boren - kan het een slimme zet zijn om kennis en advies in te zetten om verder te komen. Misschien is het mogelijk de bedrijfsprocessen te verbeteren. Is er onderzoek nodig naar andere toepassingsmogelijkheden voor jouw product of dienst. Of is het nodig om jouw bedrijf beter aan te sluiten op nieuwe ontwikkelingen. In al dit soort situaties is LIOF de partij om jou verder te helpen.

Voor onze focussectoren – industrie, logistiek en agrofood – hebben we drie trajecten om je bedrijf te laten groeien en innovatie te bevorderen: het adviesproject, het innovatieproject en het kennistraject. Elk traject is anders, maar in alle gevallen neemt LIOF een belangrijk deel van de kosten voor haar rekening. Deze compacte trajecten leveren frisse ideeën op en brengen strategische verbeteringen op gang. In het Kennistraject werken we met universiteiten en hogescholen samen waardoor wederzijdse

contacten ontstaan en kennisuitwisseling wordt gestimuleerd. Het kan uit verschillende onderdelen bestaan: het deelnemen aan masterclasses, toegepast onderzoek binnen jouw bedrijf en de implementatie van de aanbevelingen.

Studenten in Limburg staan in het Kennistraject te trappelen om jou te helpen met nieuwe inzichten en ideeën. Ze kijken bijvoorbeeld kritisch naar de positionering en prijsstrategie van je business. Of, zoals in het interview hiernaast is te lezen, met het onderzoeken van gezonde stoffen in aardbeien bij teler Brookberries in Belfeld. Daar waren studenten van zowel de HAS, Universiteit Maastricht als Universiteit Wageningen betrokken om te onderzoeken welk belichtingstype de beste resultaten oplevert voor de groei en de smaak van de aardbei.

Frans Broeders
Sector developer agrofood

"Ik vind het mooi dat ik mijn bijdrage kan leveren aan de agrofoodsector in het algemeen en de innovaties daarbinnen in het bijzonder."

Hoe belangrijk data ook zijn, groene vingers blijven nodig.

Marcel Dings
Oprichter Brookberries
Belfeld

Bij aardbeienteler Brookberries in Belfeld is het deze ochtend een vrolijke drukte. In de kantine stort een gemêleerd gezelschap zich op koffie en huisgemaakte gerechten. HAS-studenten zijn er bezig met hun onderzoek. Het zijn topdagen in het aardbeienzeizoen. Marcel Dings richtte het bedrijf 20 jaar geleden op. Dings: "Werksfeer is voor mij belangrijk. Ik zie onze medewerkers graag met een smile de kas in gaan. Als ze zich prettig voelen presteren ze beter. Op onze personeels-

feesten draaien we Limburgse carnavalsschlagers maar ook Poolse en Roemeense muziek. Dat zorgt voor verbinding. We beseffen maar al te goed dat mensen ons kapitaal zijn".

Sinds 2008 heeft hij Brookberries met zijn compagnon Peter van den Eertwegh uitgebouwd tot een bedrijf van twintig hectaren waarvan vijf met groeilicht. Daardoor kan 'jaarrond' geteeld worden: ook in de wintermaanden en

→

het vroege voorjaar. Telersvereniging Fossa Eugenia verzorgt de afzet. Op het gebied van de kasaardbei is Nederland veruit leidend. Met teelt onder LED-licht geldt Brookberries als pionier: er zijn wereldwijd geen andere projecten van deze omvang. Klantgericht werken en maatwerk zijn sleutelwoorden bij het bedrijf. Men kan hier tot 's avonds bestellen. Vanuit het Westland zijn ze sneller in Engeland, maar naar Duitsland winnen wij al gauw een halve dag aan 'versheid'.

LIOF heeft ons jaren geleden als telers aangespoord meer samen te werken. Samenwerken aan de regiovisie voor een sterke glastuinbouw. In het verlengde daarvan is Brookberries met LIOF in twee kennistracten gestapt. Het eerste traject is een gezondheidsproject in samenwerking met Universiteit Maastricht. We worden steeds ouder in ons deel van de wereld, en steeds meer mensen zijn bezig met gezondheid. Aardbeien en ander zacht fruit staan in de belangstelling. Maar gezondheidsclaims voor voedsel zijn lastig. Ik wilde weten welke gezonde stoffen er zitten in aardbeien. Het onderzoek liet zien dat voor ons de focus zou moeten liggen op vitamine C."

De tweede kennisvraag betreft big data. "Met de kennis uit het eerste traject wilden we onderzoeken welke verschillen we zien als we één ras onder drie verschillende lichtsoorten planten. Studenten van de HAS verzamelen nu data over smaak in verschillende fasen van de teelt. Dat doen ze zowel via smaakpanels als via een smaakmodel van Universiteit Wageningen. Daarnaast hebben ze in proefbakken gemeten hoeveel vruchten er hangen. Als telers weten we dat als er veel vruchten hangen, de smaak minder is. Om dit nu met data te kunnen onderbouwen worden de plantbelastingresultaten gecombineerd met de data uit de smaaktesten.

We wilden weten welke effecten verschillende lichttypen hebben op inhoudsstoffen en smaak.

Data zijn hot. Ze worden steeds belangrijker voor zowel het telen als vermarkten van producten. Maar het is ook best een issue om te bepalen van wie data eigenlijk zijn. Wanneer spreek je nog van kennisdelen en wanneer wordt het kopiëren? Daar zijn we wel kritischer in geworden. Wij, en dat geldt voor alle telers die aangesloten zijn bij Fossa Eugenia, gebruiken data altijd al, bijvoorbeeld door te plannen op basis van eerdere producties. Onze schaalgrootte verlangt in feite dat we meer met data werken om de productie te ondersteunen. Om nog specifiekier te weten wanneer en in welke mate we water, temperatuur en voeding moeten brengen. Maar hoe nuttig deze ondersteuning ook is, de 'vent' blijft leidend. Je zult nog steeds de kas in moeten en je groene vingers laten gelden.

De ervaring met LIOF is voor mij heel waardevol. We hadden het misschien ook zelf kunnen doen, maar de trajecten met LIOF werkten als een vliegwieltje. Ze brengen partijen bij elkaar en stimuleren ondernemers om na te denken over de toekomst. De juiste begeleiding bij de ontwikkeling van de visie van je onderneming is een meerwaarde. Als je dat als bedrijf beseft ben je klaar voor zo'n kennistract en vallen alle puzzelstukjes in elkaar."

NETWERK

Bij LIOF werken we elk dag aan het verder brengen van de Limburgse ondernemer. Met 50 adviseurs die met ondernemers in de arena staan, hebben we veel ervaring in huis. Ons netwerk van bedrijven, instellingen en co-financiers is enorm. In binnen- en buitenland. En het goede is: ons netwerk is jouw netwerk.

Met ons uitgebreide netwerk zijn we in staat om jou snel en moeiteloos in contact te brengen met partijen die jouw onderneming helpen ontwikkelen en groeien. Het netwerk bestaat uit andere bedrijven, co-financiers, netwerkorganisaties, overheids- en kennisinstellingen. Samen met onze partners over de grens zetten we in op de versterking van de euregio. En onze international trade developers brengen je graag in contact met de juiste buitenlandse partijen, waarbij de focus ligt op de sectoren agrofood, industrie en logistiek. Rondom deze drie sectoren werken we ook nauw samen met nationale en euregionale subsidieprogramma's die zich richten op de individuele ondernemer, maar ook op initiatieven die de structuur van deze sectoren versterken. In contact komen met externe specialisten, kennisinstellingen, co-financiers, en collega MKB'ers kan één op één via de adviseurs van LIOF maar ook tijdens een van de vele events die LIOF organiseert.

Bedrijven die bij ons aankloppen maken zich bijvoorbeeld sterk voor schoner, stiller en goedkoper transport binnen de euregio. Of ze willen verantwoord voedingsproducten telen en ons vragen om advies. We helpen ze om hun innovatiekracht te versterken met hulp van bedrijven, kennisinstellingen en netwerkorganisaties in de regio of over de grens. Dit soort uitdagingen in de euregio krijgen onder meer vorm via de samenwerking met de RWTH in Aken op het gebied van Industrie 4.0. Samen timmeren we aan de weg om de innovatie bij logistieke en industriële bedrijven te bevorderen. Een voorbeeld hiervan is op de volgende pagina's te lezen. Producent Akarton in Venlo verbeterde de productie van verzendverpakkingen met behulp van de firma Madolx uit Roermond. Daarnaast lieten ze een Industrie 4.0 roadmap-analyse maken door de RWTH om te onderzoeken welke stappen ze op het punt van digitalisering kunnen zetten.

Jorg van der Meij
Liaison euregio

"Deze regio, inclusief de Duitse en Belgische grensstreken, heeft zo veel moois te bieden. Daar draag ik graag een steen aan bij!"

Akarton & LIOF

Consumenten accepteren geen dozen vol lucht.

Mike Noldus
CEO Akarton
Venlo

Akarton is een producent van verzendverpakkingen (zowel dozen als beschermende middelen) en producten die de verkoop ondersteunen, zoals winkeldisplays. Het bedrijf met hoofdkantoor en fabriek in Venlo maakt meer dan 3.000 verschillende producten, waaronder grote verpakkingen voor kopieerapparaten en kleine waar alleen een pipet of een appel in past. Mike Noldus staat aan het hoofd van de onderneming.

Noldus: "In onze markt gebeurt momenteel veel. Onze klanten kijken steeds meer naar hoe de verpakking aankomt bij de klant. De hele uitstraling, maar ook de maatvoering. Consumenten accepteren het niet als een pakketje voor 50% uit lucht bestaat. Daarnaast zien we ook een toenemende behoefte naar maatschappelijk verantwoord verpakken. Daarom werken we bijvoorbeeld met materialen die tot 50% minder CO₂-uitstoot

→

geven. Hierin spelen we op Europees niveau een voortrekkersrol. Daarnaast werken bij ons 25 medewerkers van de sociale werkplaats. Die zijn voor ons heel waardevol.

Recentelijk zijn we een succesvol project gestart dat medewerkers stimuleert om op hun werkplek verbeteringen te creëren voor de efficiency, kwaliteit of arbeidsomstandigheden. Ze zijn immers de experts op hun werkplek. Voor hun idee hoeven ze geen uitgebreide goedkeuring te vragen, ze kunnen het zelf organiseren. In het verleden hebben we wel eens gehad dat medewerkers zeiden: 'ik heb dit en dat een paar keer gezegd, maar jullie maken andere keuzes, ik zeg het niet meer'. We willen juist dat ze met verbeteringsideeën blijven komen. Door ons project gaan medewerkers meedenken in het ondernemerschap.

In 2017 kregen we met een stijging van grondstofkosten te maken, die de marge onder druk zette. Tegelijkertijd hadden we een omzetexplosie. Maar de extra handjes die we nodig hadden waren er niet. Daardoor moesten we kiezen voor dure oplossingen om te kunnen blijven leveren. Het werd me toen duidelijk dat we aan onze efficiency moesten werken. Daarom hebben we begin 2018 met LIOF twee grote projecten opgezet.

Het eerste was een adviestraject om de optimale benutting van de machines te verbeteren. Daarvoor zijn de pijnpunten van de output gezocht met behulp van software van Madolex uit Roermond. Dat leverde verrassende uitkomsten op. Als belangrijkste reden voor stilstand dachten de meeste medewerkers dat de capaciteit van logistiek het probleem was. Dat bleek echter pas de vijfde oorzaak te zijn. Puur perceptie. Het grootste probleem bleek de insteltijd te zijn.

Het tweede project is de Industrie 4.0 roadmap-analyse van de RWTH Aken. Hiermee wilden we kijken waar we stonden op het punt van digitalisering en wat we moeten doen om de volgende stap te kunnen zetten. Op de zes onderzochte punten scoorden we tussen de 2.4 en de 3.2 op een schaal van 1 tot 6. Volgens de RWTH best een aardige score. We zijn daarna eerst met de 2.4 aan de slag gegaan om daarvan een 2.8 te maken. In het onderzoek wordt de organisatie opgesplitst in verschillende onderdelen die apart worden beoordeeld. Als directie ben je geneigd onderdelen samen te vatten en meer naar het geheel te kijken. De onderzoekers filterden en konden op detailniveau punten aanwijzen om aan te werken en daarmee de score meteen flink omhoog te krijgen. Je bent zelf altijd gekleurd. Zij dwingen je te kijken naar zaken waar je gewend bent langs te kijken.

De laatste tijd zijn er veel contacten tussen LIOF en Akarton. Ik word actief benaderd, ze volgen ons en attenderen ons op passende programma's. Ik ervaar ze als een partij die meekijkt en aansluiting zoekt. Ik zou ondernemers aanraden zich te verdiepen in de programma's die LIOF aanbiedt. Het gaat veel verder dan leningen of een participatie. Wat wij gedaan hebben met Industrie 4.0 zou elk producerend MKB-bedrijf moeten doen."

■

**LIOF dwingt je te kijken
naar zaken waar je gewend
bent langs te kijken.**

LIOF heeft verschillende mogelijkheden om ondernemers financieel te ondersteunen. Vanaf de ontwikkeling van een idee of de start van een bedrijf tot groei en uitbreiding, bedrijfsovername of opvolging. Hiervoor hebben we een uitgebalanceerde set aan subsidies, leningen en participaties tot onze beschikking. Er is altijd een passende financiële oplossing.

Met onze subsidies, leningen en participaties helpen wij ondernemers in Limburg in elke ontwikkelingsfase financieel op weg. We helpen je om te starten of te groeien. Om uit te breiden of te innoveren. Voor de drie focussectoren agrofood, industrie en logistiek zijn tal van subsidieregelingen beschikbaar. Hiermee kun je jouw innovatieve ontwikkeling mogelijk maken of je concurrentiepositie versterken. Daarnaast zijn er subsidies om de haalbaarheid van je ideeën te onderzoeken. Met het Limburg Business Development Fonds (LBDF) bieden we een mix van financiële middelen voor elke fase in de ontwikkeling van je bedrijf. Het MKB Leningenfonds (MKBLF) verstrekt kredieten om Limburgse MKB'ers in de start- of groeifase vooruit te helpen met werkkapitaal en/of investeringen in vaste activa. Ten slotte is LIOF bekend van haar participaties via het Participatiefonds die, zoals je in deze uitgave kunt zien, maar een deel van ons totale aanbod betreffen.

Bedrijven die niet over voldoende eigen vermogen beschikken voor uitbreiding, overname of investering in nieuwe ontwikkelingen kunnen in aanmerking komen voor een financiering vanuit dit fonds. LIOF participeert dan tijdelijk in het aandelenkapitaal, soms met een achtergestelde lening vanuit het Participatiefonds. Dankzij partnerships met andere financiers kunnen we meer risico's nemen, en samen een hoger bedrag financieren. Zo hielp LIOF al tal van bedrijven via een co-financiering met banken.

Op de volgende bladzijden lees je het verhaal van Paul Vermeulen van Q-Sense, een gespecialiseerd edtech-bedrijf op de Brightlands Smart Services campus in Heerlen. Om door te kunnen groeien werd het bedrijf vanuit LIOF ondersteund met zowel een LBDF-lening als een participatie vanuit het Participatiefonds.

Ralph Hunnekens
Investment manager LBDF

"Iedereen heeft ideeën. Ze omzetten naar resultaten is het moeilijke. Ik werk met startende ondernemers die dagelijks bouwen aan hun product en bedrijf. Dat zijn de mensen die samen met ons het risico nemen om onze toekomst mede te vormen. Dat maakt mijn werk bij LIOF mooi"

Leren efficiënter, uitdagender en persoonlijker maken met learning analytics.

Paul Vermeulen
Mede-oprichter Q-Sense
Heerlen

Paul Vermeulen richtte op zijn 61^e, met zijn compagnon Meir Lebi, het bedrijf Q-Sense op. Momenteel is het bedrijf gevestigd op de Brightlands Smart Services Campus in Heerlen. Een start-up beginnen op je 61^e is niet bepaald standaard te noemen. Vermeulen: "Mijn leeftijd geeft ook veel voordelen: ik heb een groot netwerk, veel ervaring, minder last van mijn ego en de kinderen zijn volwassen dus ik heb volop bewegingsruimte. Dit bedrijf wilde ik heel graag

starten omdat leren en opleiden echt kan profiteren van de technologische ontwikkelingen op het vlak van data analytics en artificial intelligence (AI). Het is geen avontuurtje voor mijn pensioen. Daar is ons doel veel te belangrijk voor!"

Q-Sense houdt het midden tussen een onderwijskundig en een technologisch bedrijf waarbij onderwijskundig denken als leidend voor de

→

inzet van technologie wordt beschouwd. "Bij leren gaat het in scholen vooral om de eindresultaten. Je bent geslaagd of niet geslaagd. Wij willen juist inzichtelijk maken hoe het leren verloopt en welke signalen we in het leerproces kunnen opvangen. Daarmee kunnen er kwalitatievere leerinterventies gedaan worden en wordt leren efficiënter, uitdagender en persoonlijker.

We richten ons op twee segmenten: educatieve uitgeverijen die leermiddelen ontwikkelen voor middelbare scholieren en het leren in bedrijven. Wat dat laatste betreft werken we samen in Tech2Create, een innovatieprogramma van ROC Vista met een netwerk van Limburgse bedrijven, zoals Nedcar, Thomas Regout en Stork. Samen kijken we hoe we bedrijfsopleidingen effectiever kunnen maken en uitval in opleidingen kunnen terugbrengen.

Wat wij leveren zijn drie dingen. Allereerst gaat het om methodiek en aanpak. Met de klant bepalen we welke indicatoren belangrijk zijn voor leren en hoe die ingericht moeten worden. Daarnaast bouwen we datakoppelingen (API's) tussen digitale platformen van de klant en onze databases. Onze AI-oplossing maakt op basis van deze databases analyses op de *learning performance* data. Als derde component leveren we front-end oplossingen, zoals dashboards, om live te kunnen monitoren wat er tijdens het leren gebeurt. De analyse en interpretatie van de data gebeurt met behulp van AI en blijft deels ook mensenwerk. Het is niet zo dat we alles aan de techniek overlaten. Leren gaat immers over mensen. De balans tussen de technologie en de mens vinden we belangrijk.

Door de *learning analytics* worden patronen in het leergedrag zichtbaar. Eerder kan worden signaleerd of iemand vastloopt of dat juist

versnelling gewenst is. Daardoor zijn interventies mogelijk. De leerling kan bijvoorbeeld andere taken of opdrachten krijgen die voor hem of haar beter zijn. Wat we doen had er al veel eerder moeten zijn. Ik kom zelf uit het onderwijs. Bij de rapportvergadering bespraken we de punten, gaven we onze mening en zei de conrector ook nog iets. Dat kan een stuk beter met behulp van data uit het leerproces. Met *learning analytics* wordt objectieve informatie toegevoegd en krijg je een completer beeld van het leerproces van een leerling.

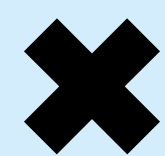
Het allerleukste aan ons product vind ik dat het leren leuker maakt. Dat klinkt misschien soft, maar data laten je op andere manier kijken naar wat er gebeurt. Dat leidt tot stevige discussies in teams. En dat is mooi, want dan helpt technologie om de discussie te voeren waar deze echt over zou moeten gaan: hoe laten we mensen leren op de beste manier.

Sinds 2017 zijn we echt aan de slag met LIOF. Eerst zijn we ondersteund vanuit het LBDF-fonds, met een lening. Begin 2019 is deze omgezet in aandelen en heeft LIOF vanuit het Participatiefonds aanvullend geïnvesteerd, waardoor ze nu aandeelhouder zijn geworden. Ze hebben zich enorm ingeleefd in onze business en zijn een belangrijke ambassadeur in de markt. Met hun kritische vragen hebben ze ons hier en daar ook een beetje opgevoed. Ze zeiden bijvoorbeeld: 'zorg dat je de procedures op orde krijgt en de businesscase realistisch houdt'. Wat ze doen is niet het ondernemersvuur temperen maar er meer focus in brengen. Positief bemoeien noem ik dat."

■

Via technologie gaat de discussie waar het echt over moet gaan: hoe leer je op de beste manier?

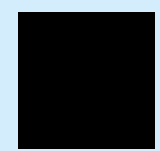
2018 in kaart gebracht

New business development cases

Aantal: 16

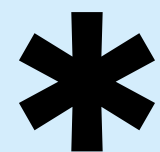
Omvang: 9,7 miljoen euro

Innovatieprojecten

Aantal: 210*

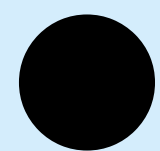
Omvang: 23,8 miljoen euro

Foreign investment development projects

Aantal: 14

Omvang: 231,7 miljoen euro

Participaties - Nieuwe commitments

Aantal: 39**

Omvang: 14,8 miljoen euro

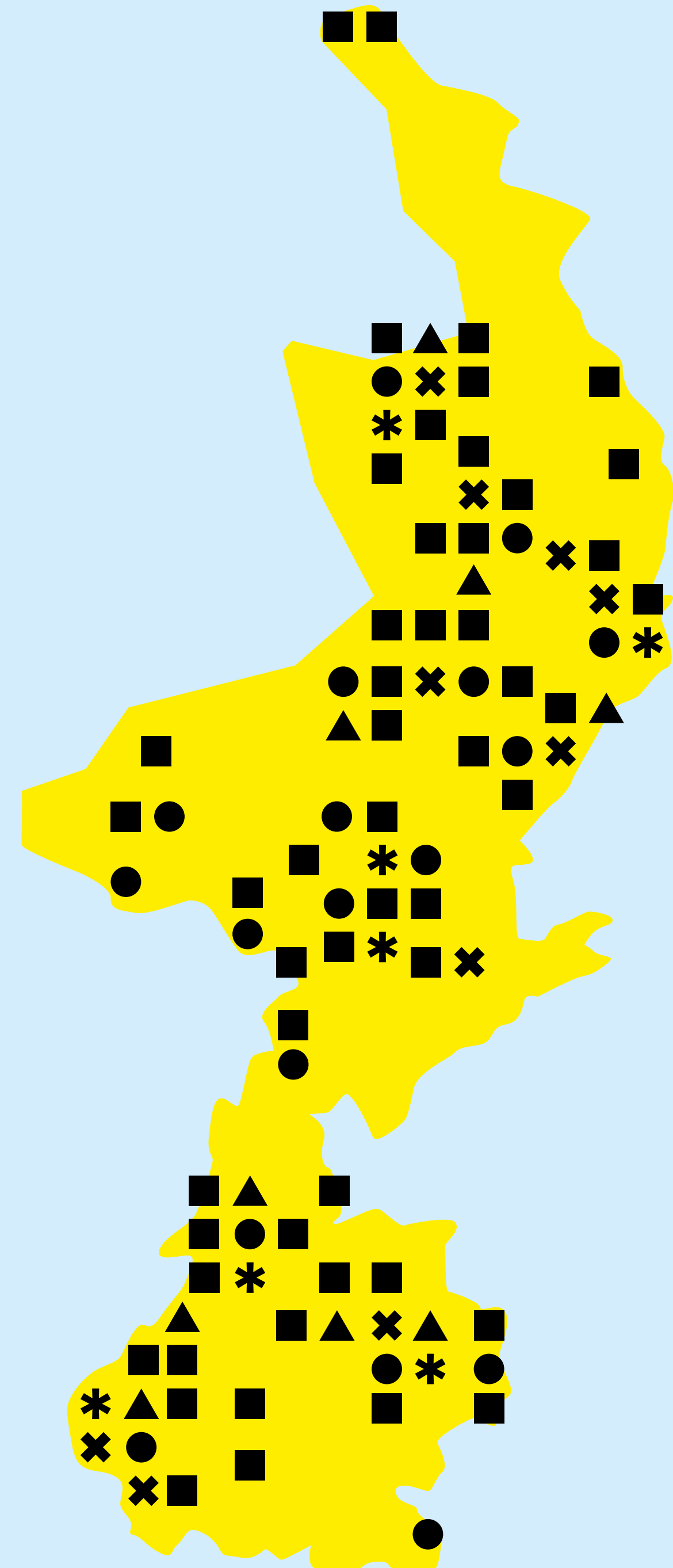
Participaties - Uitbreidingen

Aantal: 10

Omvang: 2,5 miljoen euro

* Inclusief LBDF-innovatieprojecten, een provinciaal fonds waarvan LIOF de uitvoering verzorgt

** Inclusief LBDF- en MKBLF-projecten, provinciale fondsen waarvan LIOF de uitvoering verzorgt

VESTIGEN

LIOF is jouw adviseur als het gaat om de vestiging van je bedrijf in Limburg. We weten alles over de beschikbaarheid van kavels en panden, en kennen de wet- en regelgeving. Met ons interessante netwerk zorgen we voor een optimale landing van jouw bedrijf in Limburg.

Er zijn drie aspecten uniek voor Limburg. Allereerst die ligging in het hart van Europa met een uitstekende multimodale ontsluiting. De ligging van Limburg tussen België en Duitsland geeft toegang tot de grote Duitse markt. Of, zoals Masashi Yanai het in het interview op de volgende pagina zegt: "Bij Nederland denkt men in Japan meestal aan Amsterdam. Vaak denken bedrijven dat je in Duitsland of Frankrijk moet zitten, omdat daar de belangrijke klanten zitten. Maar als ze geïnteresseerd zijn in de Europese markt, dan is Limburg eigenlijk ideaal, zowel wat betreft de ligging als de taal." Die euregionale ligging maakt onze provincie nationaal en internationaal tot een goede vestigingslocatie voor bedrijven die de grens over willen. Het tweede unieke punt is de taal: Limburg heeft een meertalig arbeidspotentieel. En biedt de mogelijkheid tot grensarbeid. Een derde unieke kracht van Limburg is de aanwezigheid van kennis. De provincie ligt in de nabijheid van belangrijke kennisinstellingen zoals de universiteiten van Maastricht, Leuven en Aken. Bovendien bieden de campussen van Brightlands een enorm kennispotentieel.

Een aantal sterke sectoren zijn vooral 'thuis' in Limburg. Het gaat om high tech systems, life sciences & health, agrofood, logistiek, chemie & materialen en smart services. Voor elke sector heeft LIOF de unieke propositie van Limburg in kaart gebracht. Onze adviseurs kijken graag met jou naar hoe jouw bedrijf hier optimaal gebruik van kan maken.

Binnen het Invest in Holland-netwerk en samen met onze partners in Limburg begeleiden en ondersteunen we bedrijven die zich in Limburg willen vestigen. LIOF voorziet deze bedrijven van up-to-date gegevens over het investeringsklimaat en de sectoren, en organiseert fact-finding tours. Verder ondersteunen we bedrijven bij de berekening van de investeringskosten. Zo helpen wij buitenlandse én Nederlandse bedrijven met het vinden van de optimale vestigingslocatie in Limburg.

Sjoerd Boomsma
Foreign investment developer

"Wij spreken bij LIOF ook de taal van de buitenlandse ondernemer"

Maastricht Japanese Supplementary School & LIOF

De zaterdagse school helpt Japanse bedrijven beter te starten in Limburg.

Masashi Yanai
Voorzitter van Maastricht Japanese Supplementary School

Masashi Yanai is voorzitter van Maastricht Japanese Supplementary School. Hij is werkzaam bij het Japanse bedrijf SEKISUI S-LEC als algemeen manager voor de productieplanning. Het bedrijf ontwikkelt gelamineerd glasfolie dat wordt gebruikt in auto's en gebouwen. Het Japanse bedrijf heeft in Nederland productielocaties in Roermond en in Sittard-Geleen op de Chemelot site. In 2017 opende het bedrijf het European Research

Centre op de Brightlands Chemelot Campus in Geleen. Yanai is daarnaast voorzitter van de Japanse school in Maastricht. Met tussenpozen woont hij al sinds 1998 in Maastricht.

Yanai: "Leven in Nederland is heel anders dan in Japan. Een groot verschil vind ik dat ik hier omringd ben door mensen van veel verschillende nationaliteiten. Voorlopig wil ik graag in deze regio blijven, omdat we hier goed kunnen leven

→

**Mensen willen hier leren
door dingen uit te proberen,
dat bevalt me wel.**

en er geschikte onderwijsmogelijkheden zijn voor internationale gezinnen zoals dat van ons. De Japanse overheid had al een dagelijkse Japanse school in Amsterdam en Rotterdam. Hier in Maastricht gaan de Japanse leerlingen doordeweek naar United World College en alleen op zaterdag naar de Japanse school.

De Japanse school in Maastricht is een extra voorziening voor Japanners in Limburg, maar we trekken ook scholieren aan uit het grensgebied in Duitsland en België. Sommige expats blijven maar een paar jaar hier en gaan weer terug naar Japan. Dan is het wel nodig om ook op de Japanse cultuur en het schoolsysteem aangesloten te blijven, zodat ze ook terug in Japan de draad weer op kunnen pakken. LIOF is bij de Japanse school betrokken. Zij hebben het initiatief vanaf het begin gesteund omdat het een belangrijke waarde vertegenwoordigt voor (vestigende) bedrijven in de regio. Deze school is belangrijk voor Japanse bedrijven om hun business in Limburg op te starten.

De school is alleen op zaterdag, maar de Japanse overheid verlangt wel dat we bijblijven met het vijfdaagse Japanse lesprogramma. We hebben het zo aangepakt dat de leerlingen Japanse taal krijgen en daarnaast wiskunde waarin ze hun taalvaardigheid kunnen toepassen. Naast lessen is ook het sociale aspect belangrijk. Leerlingen ontmoeten er hun vrienden en er is aandacht voor de Japanse cultuur, ceremonies, muziek en sport.

Met vrienden in Japan heb ik het vaak over Limburg. Bij Nederland denkt men meestal aan Amsterdam. Ik kende het ook niet voor ik hier kwam. Vaak denken bedrijven dat je in Duitsland of Frankrijk moet zitten, omdat daar de belangrijke klanten zitten. Maar als ze geïnteresseerd zijn in de Europese markt, dan is Limburg eigenlijk ideaal, zowel wat betreft de ligging als de taal. Iedereen spreekt hier Engels, dat is een groot voordeel.

Sekisui heeft twee grote productiesites, in Roermond en in Sittard-Geleen voor kunststof-grondstof en foliemateriaal; in 2018 zijn mooie productieuitbreidingen aangekondigd, met lokale begeleiding door overheden en LIOF. In Limburg is daarbij nog iets anders aantrekkelijks: de Brightlands open innovation campus waar Sekisui het European Research Centre opende. Het gaat hier niet om open intellectueel eigendom, maar om een open netwerk van mensen van de universiteit, instituten, bedrijven, start-ups, het MKB enzovoorts. De campus faciliteert innovatie en maakt het mede mogelijk nieuwe bedrijven te creëren. Hoe het hier gaat, heb ik nog nergens gezien. Bedrijven kunnen zich makkelijk met elkaar verbinden op de manier die hen aanspreekt. Faciliteiten zoals het Centercourt en gedeelde laboratoria helpen daar perfect bij. Mensen kunnen elkaar laagdrempelig spreken. Ze zijn in hetzelfde geïnteresseerd, doen verschillende dingen maar delen een gezamenlijke drive. Wat me het meest verrast in deze regio is het learning by doing. Hier vind ik dynamiek en tempo wat we in de grote Japanse organisaties een beetje kwijt zijn geraakt.”

■

Operationele resultaten

LIOF genereerde in 2018 een impuls van bijna 24 miljoen voor de Limburgse economie. Meer dan 250 ondernemers werden door LIOF geholpen met advies, netwerk en financiering.

Rotaïd is gespecialiseerd in de ontwikkeling, productie, assemblage en verkoop van slimme AED-kasten waarin een defibrillator veilig en betrouwbaar wordt opgeborgen. Een AED (Automatische Externe Defibrillator) is een draagbaar apparaat waarmee in geval van een hartfalen (hartstilstand) een elektrische schok toegediend kan worden. De opvallende ronde AED-kasten van Rotaïd worden zowel indoor als outdoor toegepast. De uitdaging is om de Rotaïd steeds slimmer te maken om er zodoende zeker van te zijn dat alle AED-apparaten steeds gebruiksklaar in de Rotaïd aanwezig zijn. Wel zo'n veilig gevoel als je een AED nodig hebt en elke seconde telt. LIOF heeft Rotaïd onder andere geholpen met de toeleiding naar de best passende financiële ondersteuning voor deze ontwikkeling via een LimburgMakers Innovatieproject subsidie.

210 innovatieprojecten

werden ontwikkeld en gefinancierd met een totale omvang van **23,8 miljoen euro**.

10 uitbreidingen van bestaande participaties

Bij 10 ondernemers werd de bestaande financiering uitgebreid met een totaalbedrag van **2,5 miljoen euro**.

5,9 miljoen voor Vroege Fase Financiering

LBDF is één van de meest actieve Vroege Fase Investeringsfondsen in Nederland. **57 bedrijven** ontvingen voor 5,9 miljoen euro aan Vroege Fase Financiering.

Startup Psylaris wil psychologische hulp efficiënter en toegankelijker maken met behulp van virtual reality (VR). LIOF ondersteunt middels financiering voor de doorontwikkeling van hun VR-applicatie. Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR) is een therapievorm waarmee voornamelijk trauma's en negatieve herinneringen worden behandeld. De EMDR VR-app van Psylaris is een e-healthtool en wordt ingezet als verlengstuk van de therapie.

F&S ontwikkelt en produceert klant specifieke blends voor de foodindustrie. Dit zijn mixen van grondstoffen die producteigenschappen als textuur, waterbinding, houdbaarheid, bakgedrag en uiterlijk verbeteren. De ontwikkeling vindt plaats in samenwerking met klanten en op basis van de bestaande receptuur en het productieproces van de klant. Toepassing van deze blends bij klanten vindt plaats in een breed scala aan producten en kan een bijdrage leveren aan het reduceren van calorieën, het verminderen van e-nummers en een betere voedselveiligheid. LIOF hielp F&S niet alleen met financiering, we introduceerden de onderneming ook bij Brightlands Campus Greenport Venlo om samenwerking te verkennen op gebied van R&D, zo mogelijk in combinatie met een productietest faciliteit in Limburg.

14,8 miljoen nieuw financieel commitment

Bij **39 bedrijven** ging LIOF een nieuw financieel commitment aan voor in totaal 14,8 miljoen euro. Het gaat hier om uitzettingen van het eigen Participatiefonds als ook van de fondsen in beheer: LBDF en MKB Leningenfonds.

842.000

euro projectsubsidie voor Limburgse projecten

LIOF informeert en begeleidt de Limburgse ondernemer over/bij mogelijkheden van Europese en nationale subsidie-instrumenten, waaronder MIT en OPZuid. Vanuit MIT Haalbaarheid en Innovatieprojecten ontvingen **34 Limburgse projecten** in totaal een subsidie van 842.000 euro.

Het Japanse Mitsui Chemicals, producent van polypropreen onderdelen voor de automobiel-sector, heeft besloten een compoundingfabriek te bouwen op Industriepark Chemelot in Geleen. Aan dit besluit is een meerjarige strategische vestigingslokatiestudie voorafgegaan. Van landenvergelijkingen, naar regio-beoordeling, tot afweging op bedrijfsterreinniveau. Deze uiteindelijk, positieve uitkomst voor Limburg is het resultaat van een gemeenschappelijke inspanning en afgestemde begeleiding tussen Mitsui, NFIA, de Chemelot-organisatie en provincie met ondersteuning door LIOF. Door dit vestigingsproject worden 65 nieuwe hoogwaardige arbeidsplaatsen gerealiseerd.

14

buitenlandse bedrijven

kozen voor Limburg als vestigingsplaats, of hebben hun vestiging uitgebreid. Dit levert de provincie **578 nieuwe arbeidsplaatsen** op en **231,7 miljoen euro** aan investeringen.

4,4

miljoen voor sectorversterking per jaar

Vanuit de sectorversterkende provinciale programma's **LimburgMakers**, **LimburgLogistiek** en **LimburgAgrofood** wordt een investeringsbedrag van 4,4 miljoen euro per jaar ingezet voor de Limburgse economie.

Voor de sector agrofood ontwikkelde LIOF samen met de provincie het digitaal platform kiempunt-limburg.nl. Kiempunt Limburg verbindt en inspireert professionals in agrofood die samen willen innoveren op Limburgse bodem. Dit netwerk is de voedingsbodem voor groei in het agrofoodlandschap van Limburg. Van boer tot professor en van technoloog tot kok.

Met het Industrie 4.0 Maturity Center van de RWTH in Aken ontwikkelde LIOF een pilot voor assessment van Limburgse MKB'ers op de elementen van Industrie 4.0. Dit assessment is inmiddels bij vier MKB'ers uitgevoerd, resulterend in een concreet plan van aanpak om deze MKB'ers naar een volgend niveau van Industrie 4.0 te brengen.

7

Grensoverschrijdend actief in projecten

Over de **drie euregiogebieden** Vlaanderen-Nederland, Euregio Maas-Rijn en Duitsland-Nederland heen heeft LIOF 7 euregionale projecten onder handen.

ADVIES NETWERK FINANCIERING